

SUNDHEDSSTYRELSEN
Videnscenter for værdig ældrepleje

Guide til brug af Værdighedshjulet i praksis

Sundhed for alle ♥+●

Indhold

- 3 Introduktion
- 8 Grundlaget for Værdighedshjulet
- 14 Sådan bruger I Værdighedshjulet til samtaler med borgerne
- 18 Kom godt i gang med at implementere Værdighedshjulet
- 21 Inspiration til dig, der vil vide mere
- 28 Litteraturliste

Introduktion

Denne guide har til formål at give inspiration og støtte til hvordan I, som er ledere eller medarbejdere, kan bruge Værdighedshjulet til at afholde samtaler med borgere i ældreplejen.

Værdighedshjulet er et enkelt samtaleredskab, der sætter borgerens trivsel, ønsker og behov i fokus. Værdighedshjulet bruges til at holde strukturerede samtaler om en række temaer, hvor borgeren kan fortælle, hvad der er vigtigt for ham eller hende.

Hvorfor afholde samtaler med udgangspunkt i Værdighedshjulet?

Værdighed er individuelt, og det, som én borger opfatter som vigtigt og værdigt, er ikke nødvendigvis vigtig for en anden borger. For at finde ud af, hvad der er vigtigt for den enkelte borger, er vi nødt til at spørge.

Værdighedshjulet kan som samtaleredskab støtte til strukturerede samtaler ud fra temaer, som er vigtige for borgerne. Ved at lytte opmærksomt, stille åbne og nysgerrige spørgsmål kan du opnå en dybere forståelse for borgernes ønsker og behov, og det giver borgerne mulighed for at give udtryk for, hvad der er vigtigt for dem. Når vi ved, hvad der er vigtigt og værdigt for den enkelte, kan vi sætte faglige initiativer i gang, som øger borgerens trivsel.

Værdighedshjulet består af seks temaer, som alle er vigtige elementer i det enkelte menneskes hverdag og liv. Det er vigtigt at komme rundt om alle temaer, da borgerens svar kan overraske – også selvom du kender borgeren godt. Der kan løbende ske ændringer i borgerens liv og helbred, som har indflydelse på borgerens ønsker, behov og trivsel.

Ud over de seks temaer indeholder Værdighedshjulet temaet 'Er der andet, som er vigtigt for dig?' Her kan der spørges ind til f.eks. kærlighed, seksualitet, den sidste tid og fx brugen af teknologier eller andet, der er vigtigt for borgeren.

En samtale med udgangspunkt i Værdighedshjulet varer ca. 30 minutter og kan med fordel afholdes hver 3-6. måned. Efter samtalen er det medarbejderens opgave (sammen med nærmeste leder) at sikre, at viden fra samtalen f.eks. opmærksomhedspunkter og eventuelle aftaler bliver delt med kollegaer, der også kommer hos borgeren.

Brug folderen **Værdighedshjulet – En samtale om trivsel og værdighed**, når du skal afholde en samtale med en borger. Her kan du blandt andet finde hjælpe-spørgsmål til hver af de seks temaer og en række opmærksomhedspunkter, som er vigtige før, under og efter samtalen.

Materialet er blandt andet udviklet og kvalificeret sammen med praksis. Tak til de deltagende plejeenheder Bøgeskovhus, Langagergård, Hobro fri-plejehjem, Fjordstjernen, Krogstenshave, Strandmarkshave, Tycho Brahes Vej samt Solrød Hjemmepleje og Faxe Øst og Vest Hjemmepleje.

Værdighedshjulet

En samtale om trivsel og værdig

Brug folderen 'Værdighedshjulet – En samtale om trivsel og værdighed', når du skal afholde en samtale med en borger.

Case

Anna er 97 år og enke

Anna har boet på plejecenteret i de seneste to år. Hun har et tæt forhold til medarbejderne og har mange gode bekendtskaber blandt beboerne. Anna plejer at deltage i mange aktiviteter på plejecentret, men på det sidste er hun begyndt at trække sig lidt fra fællesskabet.

Til samtalen med Værdighedshjulet spørger medarbejderen ind til, hvordan Anna har det. Anna fortæller, at hun er blevet mere træt på det seneste. Hun vil gerne holde sig for sig selv et par timer om dagen, men hun synes, det kan være svært, fordi hendes pårørende opfordrer hende til at holde sig i gang. Anna oplever dog, at hun får lidt mere energi efter aftensmaden, og hun kunne godt tænke sig at begynde med at lytte til lydbøger. Medarbejderen aftaler med Anna, at de hjælper med at forklare situationen for Annas børn. Medarbejderen får samtidig en idé om at starte højtlesning for beboerne umiddelbart efter aftensmaden. Anna er glad for at lytte til de spændende bøger, og at det sker i selskab med andre beboere.

Kilde: 1. PwC 2022.

Case

Eigil er 87 år og bor på plejecenter

Eigil flyttede på plejecenter, da han blev enkemand for ni måneder siden. Det har været en stor omvæltning for ham, og han har haft svært ved at falde til. Han havde set frem til det sociale samvær, men han har oplevet, at det kan være svært at tale med de andre beboere, da mange af dem er kognitivt svækkede. Til samtalen med anvendelse af Værdighedshjulet fortalte Eigil om sin fortid som automekaniker, og at han nogle gange føler sig ensom. Det har resulteret i, at medarbejderne har etableret kontakt til en beboer på en anden afdeling, som også interesserer sig for biler. Eigil fik også nævnt, at han er ked af, at han ikke selv kan åbne døren ud til sin altan, fordi den binder, og derfor sørgede medarbejderen for at tilkalde en låsesmed. Medarbejderne oplever i dag, at Eigil trives bedre, og at han er blevet mere snaksagelig over for både medarbejdere og de andre beboere. Han får tit besøg af beboeren fra den anden afdeling, og han nævner også, at han ikke på samme måde føler sig fanget i lejligheden, fordi han selv kan komme ud på altanen.

Kilde: 1. PwC 2022

Grundlaget for Værdighedshjulet

Værdighedshjulet er udviklet af Videnscenter for værdig ældrepleje og indgik som en del af Videnscenterets værdighedsrejseholdsforløb i 2019-2020. Erfaringerne herfra viste, at Værdighedshjulet som samtaleredskab bidrog med viden om den enkelte borgers ønsker og behov ift. trivsel og værdighed.

Værdighedshjulet er efterfølgende blevet tilpasset og videreudviklet sammen med praksis og konsulentfirmaet PwC. Der er gennemført en målrettet afprøvningsindsats på syv plejecentre og tre hjemmeplejeenheder i både kommunalt og privat regi.

Værdighedshjulet tager teoretisk og metodisk afsæt i den personcentrerede omsorg samt en praksisnær tilgang til læring og udvikling, som styrker fagligt bevidst arbejde med relationer. Relationsarbejde er afgørende for at skabe trykthed, tillid og gensidig forståelse mellem medarbejder og borger. Værdighedshjulet kan som samtaleredskab understøtte medarbejderen i at arbejde fagligt med relationen til borgeren, med afsæt i at borgeren føler sig set, hørt og mødt som et selvstændigt individ med styring over eget liv.

Borgernes ønsker er små, men kan gøre en stor forskel. Vi fandt fx ud af, at en borger gerne vil have, at vi kommer ind og siger godnat hver aften, for så føler hun sig set.

- Medarbejder

Samtalen har givet borgerne en oplevelse af, at hjemmeplejen ikke bare suser ind og ud ad døren. Vi har fået en tættere relation, og de fortæller os flere ting.

- Medarbejder

Kilde: 1. PwC 2022

Gevinster ved at bruge Værdighedshjulet

En midtvejs- og slutevaluering af afprøvningen har undersøgt gevinster ved at afholde strukturerede samtaler med borgerne, hvor borgerens ønsker og behov er i centrum.

Evalueringen har vist, at der er mange positive gevinster for borgere og medarbejdere, når der afholdes samtaler med Værdighedshjulet.

- Borgerne føler sig set og hørt, og samtalen giver dem en oplevelse af, at det er i orden at give udtryk for ønsker og bede om hjælp.
- Medarbejderen får ny viden og bedre forståelse for borgernes situation.
- Medarbejdernes relation til borgerne er styrket, og der er skabt en større fortrolighed.
- Medarbejdernes arbejdsglæde er øget, fordi de har lært borgerne bedre at kende og igangsat handlinger, som øger borgernes trivsel og livskvalitet.

Evalueringen viser derudover, at borgernes ønsker og behov ofte er nemme at handle på i hverdagen. Fx ønsker om at deltage i flere, færre eller nye aktiviteter, ændring i sengetid eller badetid, justeringer i måltiderne, hjælpe til at kontakte læge eller præst eller hjælp til justering af hjælpemidler m.m.

Kilde: 2. PwC 2022

Interview som metode i samtalen

En samtale med Værdighedshjulet adskiller sig fra "almindelige" samtaler ved at være en struktureret samtale om udvalgte temaer.

Det kan derfor være en hjælp at sige til borgeren, at denne samtale er anderledes end dem, vi plejer at have. F.eks. kan du vise billedet af Værdighedshjulet og de seks temaer og fortælle, at denne samtale handler om, "hvad der er vigtigt for dig".

For at få mest muligt ud af Værdighedshjulet er det vigtigt, at du har en lyttende position og er oprigtigt nysgerrig på borgerens tanker og følelser om livet og hverdagen.

At have en lyttende position vil sige, at du gør dig umage for ikke at have tanker og vurderinger af det, der bliver sagt. Du spørger nysgerrigt og uddybende ind til det sagte og lytter efter "nøgleord".

Et billede på dette kunne være, at du forestiller dig, at du er "journalisten" som interviewer "eksperten", og det gælder om at få mest mulig og dybdegående viden ud af "eksperten", og borgeren er ekspert på sine ønsker og behov.

Det kan være en god ide, inden afholdelse af den første samtale, at øve sig i at stille åbne og nysgerrige spørgsmål. Du kan øve dig sammen med en kollega, eller I kan øve jer som gruppe.

Se evt. afsnittet "Inspiration til dig som vil vide mere", hvor der findes materiale og øvelser til, hvordan man kan øve sig i at indtage en "lyttende position".

Sådan kan du lytte efter og bruge nøgleord i samtalen

Nøgleord er vigtige ord, som har betydning eller understreger det, som er vigtigt for borgeren i samtalen.

Fx hvis borgeren siger;

Jeg er glad for mit hjem.

Hvad er du glad for?

Hvad gør dig glad ved dit hjem?

Borgeren kunne også sige det modsatte;

Jeg er ikke så glad for mit hjem.

Hvad er du ikke glad for?

Er der noget, du godt kunne tænke dig var anderledes?

Vi har en borger, som kan virke lidt hård i filten. Da jeg satte mig ned og havde samtalen, åbnede han op. Jeg blev helt rørt, da jeg fandt ud af, at hans facade skyldtes, at han savnede sin familie.

- Medarbejder

Jeg troede, at jeg vidste, hvad borgeren kunne lide, og hvad hendes ønsker var, men det viste sig, at det ikke passede. Jeg ville ønske, at vi havde haft den her samtale noget før.

- Medarbejder

Det giver et kick, når man lærer nye ting om borgerne og kan gøre dem glade. Så kan man løbe en meter længere.

- Medarbejder

Kilde: 1. PwC 2022

Sådan bruger I Værdighedshjulet til samtaler med borgerne

Hvilke borgere kan være med?

Værdighedshjulet kan bruges til samtaler med alle borgere – både borgere der modtager hjemmepleje og borgere, der bor på plejehjem.

Borgere med en kognitiv funktionsnedsættelse, f.eks. demenssygdom, kan også have glæde af en samtale med Værdighedshjulet. Borgeren skal dog til en vis grad kunne indgå i en samtale.

Tips til samtalen

- Tilpas samtalen til den enkelte borger f.eks. ved at omformulere spørgsmålene.
- Hold pauser undervejs – giv borgeren tid til at tænke og svare.
- Brug evt. billedkort eller fotos fra borgerens eget fotoalbum.
- Vær opmærksom på om borgeren giver udtryk for udækkede behov.
- Se efter hvordan borgeren reagerer på de forskellige temaer – Reaktionen fortæller os, hvad der er vigtigt.
- Inddrag evt. de pårørende i samtalen. Det vigtigste er, at fokus er på hvad, der er vigtigt for borgeren, og at stemningen er behagelig.

Hvor ofte skal samtalen holdes?

Samtaler med udgangspunkt i Værdighedshjulet afholdes med tre til seks måneders mellemrum. Der sker løbende ændringer i borgerens liv og helbred, og der kan opstå nye behov for omsorg og pleje. Derfor er det vigtigt, at samtalen gentages, så det er muligt at lave justeringer på baggrund borgerens nuværende ønsker og behov. På den måde understøttes og opretholdes borgerens oplevelse og følelse af at blive set, hørt og mødt samt være et selvstændigt individ med kontrol over eget liv.

Hvem afholder samtalen med borgeren?

Alle medarbejdere kan afholde samtaler med Værdighedshjulet.

For at skabe de bedste forudsætninger for samtalerne er det en god ide at afsætte tid til at give en god introduktion til Værdighedshjulet som samtaleredskab fx ved at øve sig i at lytte og stille åbne og nysgerrige spørgsmål. Se interview-øvelser fx lytte-spørgeteknik på side 21-22.

Det kan være en fordel at udvælge nogle medarbejdere til at være tovholdere, som starter med at afholde samtalerne, fx dem som er særligt interesserede i at arbejde med Værdighedshjulet. De kan så dele deres erfaringer og oplevelser med kolleger og hjælpe andre med at komme i gang med samtalerne.

Skab en god ramme for samtalen

- Afsæt 30 minutter til samtalen.
- Fortæl borgeren hvor længe I har til samtalen.
- Samtalen kan gennemføres i borgerens hjem eller et andet sted fx en gåtur.
- Skab en god og behagelig stemning og undgå forstyrrelser. Sluk din telefon under samtalen, hvis det er muligt.

Folderen Værdighedshjulet indeholder hjælpespørgsmål, som bidrager til at holde strukturen for samtalen og inspirerer til at stille åbne og nysgerrige spørgsmål. Du behøver ikke at følge temaerne eller spørgsmålene slavisk. Tilpas gerne dine spørgsmål ud fra borgerens egne ord og vendinger. Det kan være en god idé at nævne alle seks temaer for borgeren i starten af samtalen og derefter spørge, om der er et tema, borgeren helst vil starte med.

Hvordan samles der op på samtalen?

Det er vigtigt, at der bliver samlet op på samtalerne med borgerne, og at viden om borgerens ønsker og behov deles med kollegerne på arbejdspladsen, sådan at alle får kendskab til og viden om eventuelle aftaler. På den måde får flere kendskab til borgeren, og I har mulighed for sammen at arbejde på at øge trivlsen i fællesskab og på tværs af vagtlag.

I kan dele viden fra samtalerne på eksisterende mødeaktiviteter i enheden og have det som et fast tilbagevendende punkt. Her kan medarbejderen, som har afholdt en samtale, fortælle om oplevelser og indsigter fra samtalen, og I kan i fællesskab drøfte:

Opsamling på samtalen

1. Hvilke ønsker og behov gav borgeren udtryk for under samtalen?
2. Hvordan kan borgerens ønsker eller behov omsættes til konkrete handlinger?
3. Hvilke tiltag og handlinger kan vi sætte i gang?
4. Hvem skal gøre det og hvor ofte?
5. Hvornår starter vi?
6. Hvem dokumenterer og beskriver handlingerne?
7. Hvornår følger vi op på effekten af de nye handlinger?

Følg op på samtalen sammen med borgeren, og fortæl om de tiltag eller handlinger, I er kommet frem til. Fortæl også hvem der gør det, hvornår I gør det og hvordan.

I kan også informere de pårørende, så de føler sig inkluderet og inddraget, om hvilke indsatser, I arbejder med. Måske kan de pårørende bidrage med oplysninger eller fremkomme med andre perspektiver, som kunne være nyttig viden.

Kom godt i gang med at implementere Værdighedshjulet

Viden

- Start med at se på hjemmesiden www.sst.dk/vaerdighed. Her finder du inspiration til og materialer du kan bruge til at introducere Værdighedshjulet.
 - **Fire små film** med opmærksomhedspunkter til samtalen med Værdighedshjulet, før, under og efter samtalen.
 - **Folder: Samtalen med Værdighedshjulet – en samtale om trivsel.**
 - **Hvad kan Værdighedshjulet?**

Struktur

- Skab en systematik for afholdelse af samtaler, opsamling og evaluering. Hav en klar plan for hvem, hvornår og hvordan I arbejder med Værdighedshjulet. Inddrag medarbejderne og lyt til hvordan de tænker, det vil fungere bedst muligt i hverdagen for dem.
- Se på eksisterende mødeaktiviteter og beslut hvordan I vil dele viden og erfaring fra samtalerne. Gør Værdighedshjulet til et fast punkt på fx teammøder, tavlemøder eller triagemøder. Skab fælles faglige dialoger omkring værdighed og trivsel i hverdagen.
- Drøft hvor og hvordan I vil dokumentere den ny viden om borgeren og de handlinger der skal sættes i gang i omsorgssystemet. Samtalerne giver ny viden om borgeren, og der vil sandsynligvis igangsættes flere handlinger, som skal dokumenteres. Det er derfor vigtigt at have en klar instruks for hvor og hvordan, der dokumenteres.

Organisering

- Udvælg en tovholder, som er ansvarlig for implementering af Værdighedshjulet i hverdagen og som kan støtte medarbejderne i planlægning, opsamling og opfølgning på samtalerne.
- Overvej at udpege nøglepersoner blandt medarbejderne, der har ekstra godt kendskab til anvendelsen af Værdighedshjulet, som kan sparre med kolleger om, hvordan man gennemfører samtaler og håndterer forskellige situationer.

Start processen

- Beslut en dato for opstart af igangsættelse (fx personalemøde), hvor I introducerer Værdighedshjulet som redskab. Brug evt. film fra Videnscenter for værdig ældreplejes hjemmeside. Interviewøvelser er en god ide, så alle prøver at stille åbne og nysgerrige spørgsmål og mærker på egen krop, hvordan man indtager en "lyttende-position".
- Vær tydelig om formålet med samtalerne til medarbejderne for at skabe motivation. Del gevinsterne ved samtalerne med dem og sørg for, at de får en god introduktion til, hvordan Værdighedshjulet anvendes.

Vis tydelig ledelsesopbakning

- Ledelsen skaber rammerne for anvendelsen af Værdighedshjulet. Kommuniker tydeligt at samtalerne er en prioritet i hverdagen. Ledelsens engagement har en smittende effekt på medarbejderne og understøtter, at samtalerne bliver afholdt.

Vær klar med ekstra støtte i starten

- Mange medarbejdere har ikke meget erfaring med at afholde strukturerede samtaler med udgangspunkt i et samtaleredskab. Derfor er det vigtigt, at tovholderen og ledelsen er klar med ekstra støtte i starten bl.a. i form af at give ekstra tid til de første samtaler og evt. efterfølgende sparring.

Understøt fælles læring ved systematik

- Understøt fælles læring ved at arbejde systematisk med opfølgning på samtaler i hverdagen og på igangsatte handlinger. Tænk over hvordan kan I integrere det i eksisterende mødeaktiviteter? Hvornår på dagen vil flest mulige kunne deltage?
- Arbejd systematisk med opsamling og evaluering. I kan med fordel have fælles drøftelser i gruppen om hvilken effekt I oplever at handlingerne har haft for den enkelte borger. Det er især den fælles drøftelse som er vigtig, i forhold til at skabe en øget refleksion og læring, omkring hvordan mine/ vores handlinger bidrager til øget trivsel.
- Arbejder I systematisk med Værdighedshjulet i hverdagen, fx på ugentlig eller månedlig basis, vil det øge medarbejdernes fokus på fælles vidensdeling, give en øget opmærksomhed på trivsel hos den enkelte borger, samt øge evnen til at reflektere. Det kan også medvirke til øget medarbejdertrivsel at opleve og erfare, at små forandringer bidrager til øget trivsel for den enkelte borger. Den opsamlede viden kan overføres til andre borgere og situationer i hverdagen.

Inspiration til dig, der vil vide mere

Dette afsnit er til dig, som gerne vil arbejde endnu mere med implementering af Værdighedshjulet i hverdagen. Du kan have en særlig interesse for at arbejde med relationsdannelse som faglighed og værdighed i praksis.

Du kan her læse mere om spørge- og lytte-teknikker, som kan understøtte fælles faglige drøftelser og øge viden om hvordan I kan arbejde med den personcentreret tilgang.

Er du leder eller tovholder for introduktionen og anvendelse af Værdighedshjulet, kan du finde inspiration til, hvordan kan du understøtte faglige refleksioner i forbindelse med introduktion af Værdighedshjulet. Herunder finder du forskelligt materiale og øvelser som kan anvendes til at understøtte brugen af Værdighedshjulet.

At strække sit øre

Hvordan kan man lære at stille nysgerrige spørgsmål? Der findes forskelligt materiale til at øve sig i at stille åbne og nysgerrige spørgsmål. Jo bedre I er til at stille spørgsmål, jo mere får I at vide om den anden.

I kan anvende refleksionskortet "**At strække sit øre**" og "**Åbne fortællingen op**" f.eks. på et personalemøde hvor I arbejder med at indtage en lyttende position. Der findes også et e-læringsmodul "**At lytte med den anden i centrum**" hvor der både er information og øvelser til blandt andet Nøgleord. Disse materialer kan anvendes som introduktion til arbejdet med Værdighedshjulet i forhold til at øve sig på at stille nysgerrige og åbne spørgsmål. I kan også, på et personalemøde, bruge 30 minutter på at gennemgå e-læringsmodulet "At lytte og spørge med den anden i centrum":

Øvelse

At indtage en lyttende position

Denne øvelse kan I bruge, når I skal introducere interview som metode og gerne vil øve jer i at stille åbne og nysgerrige spørgsmål og lytte efter nøgleord.

Øvelse

1. Find sammen to og to.
2. Aftal hvem der interviewer (A), og hvem der fortæller (B).
3. A stiller spørgsmålet til B: Fortæl om din bedste ferieoplevelse.
4. A er opmærksom på nøgleord og stiller uddybende hv-spørgsmål
5. A er opmærksom på, at pauser kan give tid til refleksion eller eftertanke.
6. B fortæller og afventer ikke spørgsmål
7. Sæt et ur til at ringe efter fem min. og byt position.
8. Anvend alle fem minutter, da man ofte lige skal "varmes op", og det kan være i de sidste to min., at det rigtig kommer gang i spørgsmålene.
9. Hold øje med, at I holder jer til interview-formen og ikke kommer til at "samtale" på almindelig vis i stedet for at interviewe.
10. Byt roller.

Forslag til spørgsmål, der åbner op

- Hvorfor var det lige netop der, rejsen gik hen?
- Hvad var vigtigt for dig?
- Hvordan var det for dig?
- Hvilken oplevelse var den bedste eller vigtigste?
- Hvad ville være vigtigt at fortælle andre?
- Hvilke gode råd ville du give videre?
- Hvem ville også kunne få glæde af det?
- Hvordan kunne du tænke dig det fremover?

Eksempler på nøgleord

Det var jeg begejstret for.

Hvad var det, du var begejstret for?

Det er godt, når vi er sammen.

Hvad er det, der er godt, når I er sammen?

Det ville jeg ikke sige.

Hvorfor ville du ikke sige det?

Jeg ville gerne, men jeg kan ikke.

Hvad skulle der til, for at du kunne?

Opsamling

Når alle har været igennem interviewøvelsen, kan man spørge ind til;

- Hvordan var det at være interviewer?
- Hvordan var det at blive interviewet?
- Hvordan gik det med at holde det åbent og nysgerrigt?
- Hvordan gik det med at lytte efter nøgleord og bruge dem til at åbne fortællingen?
- Var der noget, som overraskede dig ved øvelsen?
- Var der noget, som var svært?
- Hvilke oplevelser fik du ved at indtage en lyttende-position?

Trivselskarret

Trivselskarret kan anvendes som en slags triageringsmodel for den psykologiske trivsel og hjælpe til en fælles drøftelse af borgerens generelle trivsel. Efter en samtale med Værdighedshjulet kan I med fordel have en fælles drøftelse om, hvor borgerens generelle trivsel er og derefter sætte et kryds i trivselskarret. Dette kryds kan bruges til at se om de iværksatte handlinger har medvirket til øget trivsel. Trivselskarret kan også bidrage til fælles faglige drøftelser, hvor medarbejdernes forskellige perspektiver kan sætte fokus på, dels hvad vi ser efter, når vi ser på trivsel, og hvilken effekt de handlinger har, som medarbejderne har sat i værk. Modellen kan bruges som kvalitetssikring af, om handlingerne har haft den ønskede effekt. I kan som gruppe arbejde med trivselskarret på alle borgere, også borgere som ikke har haft en samtale med udgangspunkt i Værdighedshjulet. Brug fx **Trivselskarret som refleksionskort** som inspiration til fælles drøftelse af, hvordan I konkret vil arbejde med trivselskarret som model i jeres hverdag.

Blomsten

Blomsten kan understøtte, at I arbejder personcentreret med ønsker og behov. Vi har alle sammen en række grundlæggende psykologiske behov, der skal opfyldes, for at vi trives som mennesker. Mennesker, som modtager pleje og omsorg, og som måske har en kognitiv funktionsnedsættelse, f.eks. en demenssygdom, har brug for, at andre hjælper med at opfylde deres psykologiske behov.

"Blomsten" kan anvendes som hjælp til at identificere og lytte efter ønsker og behov hos borgerne under samtalen. Hvordan understøtter vi bedst muligt de grundlæggende psykologiske behov? Hvilke behov er helt eller delvist dækket? Hvilke behov vil handlingerne imødekomme?

I kan fx anvende **"Blomsten" som refleksionskort**: i arbejdet med at forstå borgerens ønsker og behov i forhold til blomstens kronblade.

I kan lære og læse mere i **håndbogen om Personcentreret omsorg**.

Hjemmesiden

Videnscenter for værdig ældreplejes hjemmeside har mange faglige inspirationsmaterialer fx. om personcentret omsorg, fysisk og mental trivsel, seksualitet og sansestimuli mm., som kan understøtte tematikker i forbindelse med arbejdet med Værdighedshjulet i hverdagen.

Videnscenter for værdig ældrepleje - Sundhedsstyrelsen

E-læringsmoduler

På hjemmesiden finder du flere e-læringsmoduler, som kan understøtte brugen af Værdighedshjulet og skabe fælles drøftelse om Værdighed for den enkelte eller det at være i en lytte-position. Disse moduler kan bruges i deres fulde længde eller udvælg en kortere del af modulet, som kan være til inspiration til fælles drøftelse fx på et personalemøde.

Refleksionskort

Der findes flere **refleksionskort**, som kan bruges til at skabe øget fokus på bestemte temaer eller til fælles faglig drøftelse. Print kortet og tag det med på et personalemøde eller en temadag. Sæt medarbejderne sammen to og to. Gennemgå de fem råd til god lytte-teknik og del evt. refleksionskortet ud. Tildel den ene medarbejder rollen som interviewer og den anden rollen som fortæller. Nu skal fortælleren berette om en svær episode med en borger eller et dilemma. Interviewer skal holde fokus på de seks råd. Tal derefter om, hvordan det var at være interviewer, og hvordan de fem råd ændrede samtalsituationen.

Seksualitet

Seksualitet er et vigtigt aspekt af menneskers sundhed – og af et værdigt ældreliv. I vores håndbog bliver du introduceret for de grundlæggende principper for det faglige arbejde med seksualitet. Du kan også læse praksisnære eksempler på, hvordan man kan arbejde med en personcentreret tilgang, når det handler om seksualitet hos mennesker med demens.

Seksualitet hos mennesker med demens i ældreplejen - Sundhedsstyrelsen

Den sidste tid

Det er afgørende at kunne gå i dialog med borgerne om hvad der er en værdig sidste tid og en værdig livsafslutning for dem. Mangler I hjælp til at etablere en fast praksis omkring disse samtaler – eller bare inspiration til, hvad der skal spørges om, kan I fx læse håndbogen Palliativ, pleje, omsorg og behandling, som rummer konkrete redskaber i form af spørgeguides til borger/pårørende, refleksionsspørgsmål til medarbejderne tjeklister til observation, skemaer til smertevurdering m.v.

Demenshåndbog: Palliativ pleje, omsorg og behandling - Sundhedsstyrelsen

Her kan du kan blandt andet lære om

- At tage stilling tidligt.
- Erkendelse af den terminale fase hos mennesker med demens.
- Åndelig omsorg.
- Lindring af symptomer og behov i den terminale fase.
- Samarbejde med pårørende.

Se også mere om en værdig død på **Videnscenter for værdig ældreplejes hjemmeside**.

Pårørendesamarbejdet

Til at støtte det gode samarbejde mellem pårørende og personale i ældreplejen har vi udviklet nogle helt konkrete redskaber, du kan printe og bruge. Brug dem i samtalen med pårørende eller internt på et personalemøde i forbindelse med kompetenceudvikling, hvor redskaberne kan bruges til at træne bestemte situationer eller skabe en fælles refleksion. Et værktøj til at arbejde konkret med samarbejdet er Dialogkortene, som kan hjælpe til at få berørt vigtige emner i samtalen med de pårørende. På den måde kan I blive klar over de pårørendes ønsker og behov, drage nytte af deres viden om borgeren og få afstemt forventninger til hinanden. Ligeledes kan I finde en række redskaber, som bl.a. kan bruges til at opnå en bedre forståelse af den enkelte borgers – eller pårørendes – ønsker og behov og derigennem hjælpe med at øge livskvaliteten og trivselen for den enkelte.

Pårørende - Sundhedsstyrelsen

Litteratur og links

Litteratur

PwC. **Introduktion til brug af Værdighedshjulet**, 2022.

PwC. Afprøvning af samtaleredskab til vurdering af ældre borgeres oplevelse af værdighed i ældreplejen – **Evaluering af Værdighedshjulet**, 2022.

Kitwood T. En revurdering af demens - personen kommer i første række.
Munksgaard 1999.

Find mere inspiration

Videnscenter for værdig ældre pleje

E-læringsmoduler om værdighed

Værdighedsredskaber / refleksionkort

Introduktion til Værdighedshjulet

Folder: Værdighedshjulet - en samtale om værdighed og trivsel

Se film

Værdighed -det er noget vi taler om

En samtale om værdighed og trivsel

Hvorfor arbejde med Værdighedshjulet

Kom i gang med at bruge Værdighedshjulet - 4 små film, Intro, før, under og efter samtalen.

Sundhedsstyrelsens Demenshåndbøger

Personcentret omsorg

Faglig ledelse i praksis

Seksualitet hos mennesker med demens

Palliativ pleje, omsorg og behandling

Miljømærket tryksag
5041 0751

Guide til brug af Værdighedshjulet i praksis

© Sundhedsstyrelsen, 2023.
Publikationen kan frit refereres
med tydelig kildeangivelse.

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S
www.sst.dk

ISBN elektronisk udgave: 978-87-7014-509-1
ISBN trykt udgave: 978-87-7014-509-1

Version: 1
Versionsdato: 10. januar 2023

Design og layout: Sundhedsstyrelsen
Foto: Joachim Rode og Tuala Hjarnoe
for Sundhedsstyrelsen

Sundhed for alle ❤️ + ●